

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
16 КҮНҮТЭН ТАХСАР

ОЛОХ

МУЗЕЙДАР ҮЛЭЛЭРИГЭР – БОЛҮОМТОНУ

дук кэскиллээх дьаалаа кыһаллыбаттарын киригикэлээтэ. Салгыы киини улуска музейдары үлэлэтигэр болҮомто ууруллубатын, нэһиликтэргэ, улус киинигэр баар биригиллээн музейдар киминэн да сүрүннээмэккэ бэйэлэрэ тус-туһунан үлэлииллэрин итэбэс быһыытынан сыналлаат. Улууспут дьокун көһөрүллүүтүн эргилиннэригэр улахан үтүөлээх Василий Петрович Харитонов, улус 100 биллиилээх дьонун испииһэгэр киллэриллэбэтэрин сыһаанан аахта. Көһөрүллүү музейын улус киинигэр көһөрөргө эттэ.

Чакыртан Эрилик Эристингэ аһаммыт музей үлэһитэ Н. В. Филиппов ити музей үлэтин кэлсээтэ. Сотору Эрилик Эристин 110 сааһын бэлэтээһин үбүлүөйэ буоларынан музей онно бэлэмнэни үлэтин саалаабытын эттэ, итиннээх үбүлүн-харчынан көмө наадатын ыйда.

Хатылытаабы хоту көһөрүллүү музейын үлэһитэ Д. П. Чечебутов көһөрүллүүгэ матырыйал балай да хомуллубутун бэлиэтээтэ. Нэһиликтэргэ баар музейдар, үлэ салааларынан тэриллит музейдар бары биригди хосторго, хыра дьыллэргэ симиллэн олоорбут, дьонго-сэргэс көрдөрөргө кыарабаастар, табыгаһа суохтар диэтэ. Улуус салаааччылары Хатылытаабы музейга атахтары уга иликтэрин, музейдар үлэлэринэн интэригиргээбэттарын, суолта биэрбэттарын сэмэлээтэ. Көһөрүллүү 60 сыла туоларынан Хатылыга көһөрүллүү музейыгар анаан аһылаат түгээргэ туруруста. Музей үлэһиттарын опыа аһастаһыннара атын улуустарга илдьитилиргэ эттэ.

В. Д. Пинигина улус киининээби музейга ар сыларга үлэлээбитин ахтан турар, ити музей үлэтигэр

тохтотуллубутун быһаарда. Чурапчы курдук баай историялаах, үгэстэрдээх улуска киин музей наадатынан үчүгүйдик толкуйдаан, сүбэлэһэн баран сама комплекс тутуугун сабалырга этии киллэрдэ.

Болтонотоосу Н. Д. Сүбүруускай аатынан музей үлэһитэ С. М. Слепцов ити музейга сана үлэлээн ээрин, быйыл олохтоох оһуола, балыһа үбүлүөйдэргэ буолалларынан үлэни-хамнаһы итинэ туһайарга былааннаалларын билиһиннэрдэ.

Улуустаабы культура управленигын методиһа Г. Г. Макарова улус киининээби музей үлэлэтэргэ управление туруорса сатаабытын үп-харчы тийбэтинэн, "оптимизация" долгунугар түбэһиннэрен улус салалтата саптаран кэбислэтин, онон музей үлэһиттэргэ көһөрүллэ сылдар быыстапкаларынан үлэлээбиттарын эттэ. Быйыл кыһын үлэлэтэргэ өрөмүөнүгэ анаан 70 тыһ. солк. көрүллүбүтэ итигэр систематын онортурууга да тийбэтинэн эбии үп-харчы көрөргө туруруста. Киин музейга үлэлигэ анаан киһи үөрэттэрэр наадалааһын бэлэтээтэ. Чурапчытаабы история, этнография музейа, хоту көһөрүллүү музейа, Кындааллаабы "Олонхо дойдута" музей-комплекс холбоһон туристическай маршрут оностуохтарын сөбүн эттэ. Управление улусска-культура, искусство сайдыытын көрдөрөр музейы тэрийгэр былааннаабын билиһиннэрдэ.

Чурапчытаабы П. М. Решетников аатынан народнай театр режиссера Н. М. Заболотская "төгүрүк оһуолга" тахсыбыт кэлсэтин түмүктээх буоларыгар бабатын тизэртэ. Салгыы киһи улус киинигэр сана музей дьэктин тутарга, көһөрүллүү 60 сыла туолуугар ыһтыллыахтаах үлэлэргэ, улус культураны

уонна искусствотын музейын тэрийнигэ бэйэтин саһаларын үлэлэһиннэ.

Улуустаабы ветераннар сэбиэттарын председателэ Л. Д. Барашкова урукку өттүгэр музейдар үлэлэрин ССКП райкомун пролаган-даба уонна агитацияга отдела, райсовет исполкомун культурага отдела сүрүннүүлэрин, дьаһайан үлэлэтэллэрин саһана үлэ сөптөөх таһымна ыһтыллыбытын аһына, билигин бу дьаалаһы ким даһаны сүрүннээбэтин киригикэлээтэ. Ыһаат бу үлэс олох орооспотун сыһаанан аахта, ону киһилэр бу улахан суолталаах көрсүһүүгэ кытыбатахтара да көрдөрөр диэтэ. Оттон улус историятын үөрэтин, аһа көлүөнэ үлэтин-хамнаһын, үтүө үгэстэрин билии киһилэр ытык иэстэргэ. Салгыы улус киинигэр биллиилээх дьоммут көмүллэн сытар "Кыһыл мотилаларыгар" болҮомтону уураарга ыһырда.

"Төгүрүк оһуол" атын да кытыылаахтара музей үлэтигэр бийиги улус улаханнаах хаалбыллытын, үлэни сэргэхситэргэ быһаарылаах дьаһаллар, улус салалтатын өттүтэн өйбүл наадатын бэлэтээтилэр, улус киининээби музейы үлэлэтэргэ туруорурустар.

Улуус баһылыгын бастаки солбуһааччы П. Н. Мишкин улус историятын үөрэтигэ, музейдары үлэлэтигэ, үйэтиги болпуруостарыгар ыһтыллар үлэлэри билиһиннэрдэ. Бу кэлсэтин улахан суолталааһынан музейдары үлэлэтиги дьаһалта сүбэтин мунһаар аһа болпуруос быһыытынан көрүөхпүт диэтэ.

"Төгүрүк оһуолу" тэрийэн ыһпыт "Знание" общество улустаабы тэрилэтин сэбидиксэһэ М. А. Герасимова бу ыһтыллыбыт кэлсэтин саалааһын эрэ буоларын бэлэтээтэ, мантан саһаан улуска музейдары үлэлэтигэ улахан болҮомто уурулларыгар хамсааһын тахсарыгар ээрнэрин эттэ.

А. СЛЕПЦОВ.

Хаартыскаларга: кэлсэтингэ кытталлар Г. Г. Макаров (танас), Д. П. Чечебутов (уһа).

ҮРДҮК ҮӨРҮҮ ҮКТЭМЛЭНЭН

(Аһа орто оһуолата
70 сылын туолла)

Ыраахтан-чугастан ыһырыллан Аһа орто оһуолата тэриллитэ 70 сылаах үбүлүөйүн бэлэтээтэ араас кэмнэргэ бүтэрибт выпускниктар халһаһаһын аһыан кэлбиттэр. Санаа хоту айылба барахсан күһүгү аһамай күһүн сатыылатан үөрүүнү-көтүүнү өссө үрдэттэ. Сэрии сылларыгар Мындабаһы детдомуттан кыһат аһыһыммыт СР П. А. Ойуунускай аатынан Государственной биригмийэтин лауреата, биллиилээх художник А. П. Мунхалов, В. М. Новиков, И. И. Яковлев уо. д. а. бааллар.

Бастаки күн ыалдыттар регистрацияланан баран бука бары сылларынан сүүнэ улахан аһавай саала уһабаһыгар парадтаан киһирэллэр. Бу дьоро күнү алгыс тыһынан арчылаан, аһа уоту аһах тутан олохтоох оһуола выпускнига, улус бири бастын оһуоппара, уус-уран самодетельность ветерана И. П. Ефимов аһар. Ол кэннэ мустубут дьону оһуола директора Е. А. Смирников эһэрдэлиир.

Кыһэтин оһуола директора Е. А. Смирников дакылаатын кэнниттэн, улустаабы үерэх управление-тын начальнига Е. С. Сидоров СР үөрэбиригитин туйгуһун знактарын Н. Н. Кожурова, В. Н. Кожурова, А. Г. Гермогенова, Т. А. Егорова, СР Үөрэтин министрствотын бочуотунай грамоталарын П. П. Заболотская, Е. А. Кожурова, А. Е. Коркина, С. В. Константинова туттарар. Салгыы этиллибит истигиһирэх эһэрдэлэр сылаас тылларыгар бигэтан, оһуола таһааннаах ыһааттарын ыһааларыгар-үгкүүлэригэр уйдаран үс чаас устата барбыт үөрүүлээх биэчэр биллибэккэ аһа.

Сарсыһы күнүгэр аһын уонна үрдүк кылаастарга өйдөбүннүк уроктары бэйэлэрин кэмнэригэр үлэ бөһөнү үлэлээбит, араас аһака-суолга тиксигит Е. М. Дьячкова, М. Р. Сысолытин, Е. Е. Ефимова, Д. Ф. Илларионов, И. И. Яковлев уо. д. а. оһолор болҮомтолорун тардан ыһтылар. Дьэ, ити кэннэ бөһөһэһи биэчэр салгытын курдук көлүөнэлэр көрсүһүүлэрэ, кырдьах даһаны, бэйэтигэр бэйэтигэр сизэттарэн, дьыһнээх истин быһыга-майгыга барда. Урут бу оһуола бэйэлэрин суолларын-иистэрин буһуммут, элбэх оһону билии суолугар үктэнэрбит А. М. Хатылыков, М. М. Васильева уо. д. а. ыһыктаах, истин тыллара мустубут дьон дуһаларын ортотунан кирибэс чуолкай. Икки күннээх үөрүүлээх үбүлүөй тэһэһиниттэн көрдөхкө, оһуола коллектива бири өйүнэн-санаан үлэлирин итэһэйбэн, инникитин бу тэһимнэрин ыһыкытатахтарына, үлэлиир хайыскаларынан республика инники күһүгэ сылдар оһуолалар аһааннарыгар киһирсэхтэрин сөбүн туһунан элбэх киһи бэлэтээн эппитин, бу оһуола чугас турар киһи буоларым быһыытынан үерэ иһиттим.

Нэһилик баар буолан оһуола баар, оһуола баар буолан нэһилик инникилээх, онон күүскүтүн, өйүгүн-санааһын өссө түмэн, кэскилгитин кэрэһэлээн, сайдыы суолун тутуһан нэһилик туһа дигэн таһаарылаахтык үлэлиригитигэр баһарабыт эһиэхэ, оһуола бары үлэһиттаригэр.

Г. ПОПОВ.

Ааспыты анааран көрдөхкө, бийиги көлүмөз олохлут эмиз туугар абыяаа суох түбүктээх этэ, сэрин, сут-кураан айгыраппыт олобун чөлүгөр түһэрэ иһин үлэлээн-хамсаан ааспыппыт.

Мин 50-нүс сыллар сабаланыларымар ветеринар үлэти-идэти дини төрүт да билбэт, үрдүкөн

көрөр-истэр эрэ этим. Ону мин И.М.Старостини — Лөгөнтөөсү кытта биригэ үлэлэммин эрэ билбитим.

Лөгөнтөөс Старостин орто үгүөхтөөх, дьербө сула кини этэ, дьону мэлдэ

тучастоктар үлэлиллэрэ. Быстахтык ыллааха, Хадаар, Хоптобо, Мэлдэхси нэһиликтэрин алаастарынан бытанан үлэлиир фермалары кэрийэн Лөгөнтөөс колхозтар, ону сэргэ бири-

билбитим ветеринар дини тыа хаһаайыстыбатын саллаатыгар олус наадалах идэ эбитин. Оччолорго ветеринар Тарабукина Александра (норуокка ааттылларынан Дуруускаһыт

риттэн мин тулутум. 1956 сыллаахха биригэдири-нэн анаан баран аетсани-нэн үлэтин эмиз билбэттэр үлэтин эмиз билбэттэр. Ветлечебница кылаабынай бырааһа Петр Гаврильевич Петров бэркэ иһэн-тонон таайыта, оттон аетсани-тар Борисов (Лааскай) вет-көмөнү быһаччы хайдах онорору көрдөрбүтэ, бэйэтин опыттарыттан би-лиһиннэрбүтэ. Петр Га-врильевич төһө да кылгас кэмгэ үөрттэр, эмиир-сэ-рэтэр үлэлэри дьыл хайа кэмгэр хайдах ытыахта-ахпытын, ол туох сыал-лаабын-соруктаабын өйдө-нүмүтүтүк, ис дууһатыттан кыһанан туран үөрөппүтэ.

Дьэ, ити курдук сана

идэбинэн 1957 сылтан 1965 сыллаахха дини И-нокентий Михайловичтын биригэ алтыһан үлэлэб-тим. Лөгөнтөөс былаан-наммыт үлэни кэмгэр то-лорорун сөбүлүүрү, ураты кыһамнылааба, бириинчи-гэ. Минигиттэн эмиз онугу ирдиирэ, дьону-сэргэни кытта дьонуннаахтык сыһыаннарга сүбэлиирэ, кини көмөтүнэн, үтүө сүбэ-тинэн ветеринар идэтин ылан пенсияга тахсыахлар дини үлэлэстим. Олохпор онорбут сырдык сабыдыа-лын, үтүөтүн-өмөтүн иһин И.М.Старостинга — Лөгө-нтөөскө махталым мунура суох.

Тит АММОСОВ.

Хаартыскаба: Т.Ам-мосов.

Улууска ветеринарнай сулууспа тэриалибитэ 80 сылын туолуутугар

ЛӨГӨНТӨӨС ҮТҮӨ САБЫДЫАЛА

эйбэс мичээринэн сырда-ан көрсөрө, хаһан да ордук туттуммута, кини баҕарар бэйэтигэр тэниин көрөрө, үрдүк культуралааба, оҕону кытта оҕо, кырдыабыа кытта кырдыабыс буолар үтүө майгылааба. Оччолорго ветлечебница иһинэн кыра-кыра колхозтар ахсын ве-

динилээн ыаллар сүөһүлэ-рин, сылгыларын эмиир-томтуура, араас көрүннээх сэрэтэр үлэни ыытара.

1955 сыллаахха хонуу үлэтин уонна сүөһү-сылгы иититин бири бири-гадинир дьаһайар буолбу-та. Минигин тутууга үлэли сырыттаһына ити үлэбэ анаабыттара. Окно эрэ

Шура, чакчы да абыяаа суох дьону холбооттоон ыал онорбута) үлэлиирэ. Кини Мэлдэхси, Хоптобо фермаларын кэрийэрэ. Салгыы Егор Егорович Ко-рякин дьонуннаахтык, кыайа-хото тутан үлэли сылдьан Чурапчыга көһөн кириэн егерэ буолбута. Үлэни кинилэр кэннилэ-

ЭБИИ ДОХУОТ БУОЛАР САҢА САЛАА

"Чурапчы" ТХПК нэһилиэнньэбэ эбии бири дохуоттаах салааны аһар. Ол курдук, бу күнүргэ кини директора Андрей Тимофе-евич Ноговицын республи-катаабы "Саха булт" үп-агропромышленной концерн генеральной директора Ни-кифоро Николаевич Петро-вичин чааһынай дьоннортон уонна бааһынай хаһаайыс-тыбаларыттан ынах сүөһү тириитин тутарга кэлсэтэн, дуоһабарга илии баттаһан табыста. Бийиги улууспуту-гар статистика отделын да-аннайынан 31000 ынах ба-тр. Кыһын чугалаан, тымы-ылар түһэн эрэллэр, абыах хонугунан идэһэ өлөрүүтэ сабаланыаба. Итинэн сибэ-эстээн, улууспут нэһили-энньэтин дохуоттуур санаа-нан, ким баҕалаахтан "Чу-

рапчы" ТХПК ынах тири-итин тутууну сабалыаба.

Туттарыллар тирии төһө хаачыстыбалаабыттан, ыра-астаммыттан төлөбүрү ту-тулуктаах. Быһыта-хайыта сотуллубатах, хаһан да алдьаныта суох буолуох-таах, оччотугар эрэ үрдүктүк сыаналанарын дьон-сэргэ өйдүөхтээх.

Тириини урукку курдук хаар үрдүгэр буолбакка, көнө сиргэ, чигдигэ ортоту-нан бүк тутан, түүтэ иһигэр буолар тына тоноруллар. Субата көстүөхтээх, күрүөбэ ыһаан кэбиһэр ньыма табыллыбат. Онон төһөнөн хаачыстыбалаах-тык ыраастаан, нуормаба сөп түбэһэр тына суу-лааһынан элиги, сыралаах үлэбүт сманалаһар. Көхсүн өгүтүр алдьанын, быһа со-

туу олох суох буолуохтаах. Тириин сыаната 150-200 солк.

Нэһилиэнньэни кытары аахсыы тутуу харчынан эбэтэр бороһукта араас көрүнүнэн — ол эбэтэр, хал-баһынан, этинэн, арыһан — буолуоҕа.

Быйыл Дьокуускай-даабы тириин комбинатыгар былаан быһытынан 6000-тан тахса ынах тириитэ тут-тарыллыахтаах. Бу нэһили-энньэбэ эмиз бири дохуот-таах салаа буолара биһирэ-инэ. "Чурапчы" ТХПК рес-публиката дьэ манньк сана сабаланын бастаһынан киллэрээччи буолла.

Улуус олохтоохторо быйыл отону, моонньобону, халтаһаһы, дьэбэни сототуопкалааһыны сөпкө өйдөөн өйөөбүттэрэ, бэй-

элэригэр элбэх дохуоту аах-сыбыттара. Эмиз ити кур-дук, аны мантан ыла идэһэ өлөрүүтэ кэлэн, дьон ынах-тарын тириитинэн барыһы киллэринэр кэмнэрэ сабаланаар. Республика-таабы "Саха булт" үп-агропро-мышленной концерн, Дьокуускайдаабы тириин комбината уонна "Чурапчы" ТХПК бири санаанан үлэли-иргэ, нэһилиэнньэни доху-оттуурга былаанаммытта-рын анаан бэлэстиир наада-лаах.

Куорат дьомо тыа сириг диэки көрөр интэриэстээх буолууларын ситиһини — олохлут инники сайдыытын бири көстүүтэ, ол инниттэн албыннааһын тахсыа суох-таах. Быйыл "Чурапчы" ТХПК, эппипит курдук, эл-бэх тириини тугуохтаах.

Онон инникитин, кэс-киллээхтик үлэлииргэ сүрүн болсомто сототуопкаба ууруллуоҕа. Бу үлэни хай-дах тэрийэн ыытарбытын атын улуустар кэтээн көрүүхтэрэ, ол кэннэ чурап-чылар көтөхлүт бачымына-ра, сана сабаланыннара хайдах барарыттан инники былааннар, кэлсэтиилэр ту-тулуктаһахтара.

Үгүстэр убаһа тириитин тутууҥ дуо дини ыһыта-лаһаллар эбит. Итиннээх А.Т.Ноговицын манньк эл-пизити биһрдэ:

— Убаһа тыһын эрэ тутууҥ, үрдүгэ 40 см буолуохтаах. Тириини ылба-тар, кыайан танас буолбат, свойствата атын. Тириин комбинатын оборудование-

лара ынах эрэ тириитигэр аналлаахтар.

"Чурапчы" ТХПК Чурап-чы сэлэнньэтин иһигэр ин-тернат-оскуолаба, Мурун-Тымпыаба, сэлэнньэ арбаа, илии өттүлэригэр, буюунаба тириини тутар анал дьону бу күнүргэ хам-настаан туруоруоҕа, кини-лэр инструкцияны барыах-тара. Нэһиликтэргэ арыы сыахтарын үлэһиттерин аныахпыт. Онон бири до-йдулаахтарбытын эбии до-хуот сана салаатынан туһанаргытыгар уонна эһиги туттарбыт тириигит тана-стан сотору кэмнэн табаар буолан кэлэригэр ыл-сыһабын дини ытырабыт.

Инокентий ГРИГОРЬЕВ.

ЭДЭРКЭЭН, СЭРТЭХ ЫАЛДЬЫТТАРБЫТ

"Саҥа олох" редак-ционнай-издательской холбоһукка бүгүн олус сэргэх ыалдьыттар кэлэн бардылар. Кинилэр Г.П.Ба-шарин аатынан Сылан орто оскуолатын III кылааһын үөрэнээччилэрэ. Кинилэр былырынны, 2000—2001сс. үөрэх дьиэтин түмүгүнэн кылаастар ижи ардыларынаабы күрэх-тэһингэ кыайан Чурапчыга экскурсияга киирэ сылдь-аллар эбит. Кылаас са-лааһына Л. Ю. Макси-мова оҕолорун бастаһы кы-лаастан Эльконин-Давы-дов сайыннарылаах сис-тематынан үөрэтэр, үөрэх-хэ ситиһин 100, хаачыстыба 68 бырыһыан. Кылаастары-гар уон алтыалар. Манна, Чурапчыга, "Саҥа олох" таһынан ветеринарнай ун-равлениеба, Д.П.Коркин аатынан музейга уонна улу-устаабы оҕо библиотекаты-гар сылдьар былааннаах-

тара. Оҕолор биһиэхэ бэй-элэрин үөрэхтерин, дьарыктарын, кылаастарын олобун туһунан кылгас да кэмгэ барт үксү иһитиннэ-рэ, биллэрэ оҕустулар.

Үөрэнэр оскуолаһара экологической хайыскала-ах буолан, оҕолор сыл аайы экологической тема-ларга бастаһы научнай үлэ-лэрин, холбоһууларын онороллор. Биһиэхэ араас темаба суруйбут реферат-тарын көрдөрдүлэр, дакы-лааттары иһитиннэрдилэр. Ол курдук, үүнээйилэри, дьиз сүөһүлэрин, кыылла-ры, хамсыыр-харамайдары үөрэтэллэр, кэтээн кө-рөллөр, кинилэр олохто-рун-дьаһахтарын, туһала-рын-буортуларын ырытал-лар. Ноева Вероника баста-һы айымньытынан "Ынах" дини бэртээхэй хинигэни онорбуттар. Сыл аайы ос-куола иһинэн ытыллар "Башаринской аарыһылар-

га" оҕолор көхтөөхтүк кыт-таллар. Любовь Юрьевна кылаас олобон төрөппүттэр эмиз балай да актыыбынай-дык кытталларын ситиһэр. "Дьиз кэргэн — омух биһигэ" дини кылаас иһинэн конференция ыып-пыттарыгар үс төрөппүт бэйэлэрин үлэлэрин оҕолор уонна атын төрөппүттэр иһиллэригэр көмүскээбиттэр. Быйыл "Төрөппүттэр аарыһыларын" тэрийэн ыытар былаанна-ахтар.

Итинник кэлсэн туран, оҕолор бэйэлэрин ырыла-рын, хоһооннорун бэлэхтэ-этилэр. Бийиги тэрилтэ ки-нилэргэ үөрэх кизг байбал ыттан элбэһи туһанан, би-лээн-көрөн, үөрэхтээх, үлэһит дьон буолаллары-гар баҕарабыт уонна, бу иһэр Ийэлэр күннэринэн улуус бары ийэлэрин эбэр-дэлээн туран, бу кылаас оҕолорун айымньыларын бэчээттибит.

ИЙЭМ КУРДУК БАРЫНЫ-БАРЫ САТЫРГА КЫАЛЛАМ

Мин ийэм туһунан кэп-сэхпин баҕарабын. Ийэм аата Анна Гаврильевна Но-

ева дини. Кини олохтоох уһуһааһыга интэһиччинэн үлэлиир. Өрөбүл күнүргэ ийэбит биһиэхэ араас миннигыс астары: ала-адыны, салааты, минн, та-ас кэмпиэт астаан аһатар. Мин иһит сууһан, быыл со-тон, орон хомуйан ийэбэр куруук көмөлөһөбүн.

Ийэм бийиги танаспы-тын сууһар, бэрийэр, көрөр-хараһар, эбэбэр араас сонуну кэлсири. Кини кинигэ ааһарын олус сөбүлүүр уонна мэхэ ара-ас интэриһинэй кинигэлэ-ри атыылаһар, аахтарар. Мин ийэбин кытта Дьокуус-кайга үстэ киирэ сылдь-ыбытым. Онон муус оноһуктары сөбүлээн көрбүтүм. Лена өрүһүнэн устубутум. Ийэм "Ищу те-бя", "Смак", "Новости", "Час-пик" телевизорунан биһиринлэри уонна сериал-лары сөбүлээн көрөр. Кини өссө сыбаайбалары ытан дьон үөрүүтүн үксэтэр. Мин ийэм элбэх дьуөгэлэрдээх, куруук үөрэ-көтө сылдьар.

Мин ийэбин наһаа күүскэ таптыбын. Кинээ үлэһиттэн төһө да сылайы-кэллэр, мэхэ куруук көмөлөһөр. Ийэм хаһан да ыалдьыбаһа, куруук үөрэ сылдьан баҕарабын. Ула-

аттаһына ийэм курдук ба-рыны-бары сатыыр буолар-га кыһалдыам.

Вероника НОЕВА.

КҮННЭ ХОЛУУБУН

Ийэ — дини күндү тыл. Хас биридии кыыл, көтөр бары ийэлээхтэр. Ийэни ту-оха-туоха холооботохто-рой? Мин ийэбин күннэ хо-луубун. Кини үөрдэһинэ ту-лам барыта сырдыыр. Ийэ-бин үөрдээри дьизбин-уопуун хомуйа сылдьабын, бырааһынныктарга араас бэлэхтэри онорон биһэр-бин. Сарсыарда утуһан ту-раат, күнүс оскуолаттан кэ-лээт ийэбин сыллыбын. Куруутун үөрэ сырыттаахха ийэ эмиз үөрэр. Мин ийэм миннигыс аһын аһаатаһы-на, таптаан маладьыас диэ-тэһинэ үөрэммин дууһабар наһаа сылаас буолар.

Бийиги дьиз кэргэнгэ биһэ оҕобут, бары ийэби-тин таптыбыт. Ийэм "Су-лусчаан" уһуһаанна үлэли-ир. Кини иһэр оҕолоро ийэ-бин эмиз наһаатаптыыл-лар. Мин ийэбин олус тап-тыбын уонна күн ийэм ба-рахсан диибин.

Оксана ПРОТОДЬЯКОНОВА.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ

Күндү ийэбитин, пе-дагогической үлэ ве-теранын, — Дирин бөһүөлэгин олох-тоҕобун КИРИЛЛИНА Марфа Васильевнаны 60 сааскынан уонна Учуутал күнүнэн итии-тик, истинник эбэрдэ-лиибит!

Күндү киһибиһигэр уһун үйэни, ыстаал курдук чэгиэн доруо-буйаны, ыраас-сайаһас санааны баҕарабыт. Оҕолорго, сизиннэргин үөрдэ уһунуук, дьолло-оһтук олох.

Оҕолорун, сизиннэрин.

Дорубуйа

ЫАРЫНЫ СЭРЭТИИ — КИНИЛЭР ҮЛЭЛЭРЭ

Улуустаабы киин ба-
лына итинэн медицинскэй
профилактика кабинета
аһылдан үлэлээбитэ ору-
буна снл буолла. Манна
улуус бары тэрилтэлэрин
үлэһиттэрэ медицинскэй
көрүү кэмигэр снлгэ икки-
түстэ, сорохтор биридэ
снлдьан, "Үлэбэ тахсара
көнүллэнэр" диэн врач бэ-
цэттин уурдаран бараллар.
Ол гынан бараар, бу кабинет
быһаччы үлэтин-хамнаһын,
олчу сыалын-соруун, бы-
лааннарын толору билэр
кии аһыйах диэтэххэ, бука
снлба буолуо суоҕа. Бу —
саҥа, урукку снлларга улу-
устутугар суох кабинет. Бу
инниэ, киин балыыһа
иһинэн гигиеническэй
интин инструктора диэн
штат эрэ көрүллэрэ. Оттон
быһырыныттан СР Дору-
буйа харыстабылын ми-
нистерствотун уураабынан
манньк кабинеттар респу-
блика үрдүнэн тэриллэннэр
үлэһиниллэр. Кабинет үлэтин
сүрүн сыалынан-соруунан
ыарыылары бопсуу, нэһили-
эннэбэ снрдатар, сэрэтэр
үлэлэри ыытыы, туох баар
нэһилиэнэни хабаан дору-
буйаларын туругун хонту-
рооллааһын буолар. Меди-
цинскэй көрүү түмүгэр би-

ирднилээн анализтара
мөлтөх, ол эрээри үлэһит
кыахтаах дьоннору бу каби-
нетка учуокка ыаллар уон-
на эмтэһин сабаланаар. Ол
курдук, манна араас арааа,
улаханньк биллэ илик, сана
сабаланаан эрэр ыарыылаах-
тар "булулланнар" ыарыы
улаата илигинэ, эрдэтинэ
эмтэһини ылар кыахтанал-
лар.

Медицинскэй профила-
тика кабинета билигин ба-
рыта үс үлэһиттээх: тера-
певт-врач Евдокия Василь-
евна Толстоухова, фельд-
шер Дария Николаевна
Дьяконова уонна снэстэрэ
Сардана Петровна Гуляева.

— Үгүс дьон бэйэлэрин
дорубай курдук сананал-
лар, оттон анализтарын
түмүгэ үчүгэйэ суох буолан
хаалар, ыарыылары куттала
суох буоллабына, кинилэргэ
үлэбэ көнүл туруоруллар,
ол гынан баран, биһиги туту-
учуокка ылаамыт эмтиибит.
Онук ис органнар, сүрэх,
күөмэй уо. д. а. ыарыылаах-
тары көрөн туспа-туспа
тиһэммит анал врачтарга
анаталыыбыт. Бу дьон ана-
лизтара көнөхтөрүнэ эм-
тэһин тохтуур, салгыи кэ-
тээн көрүүгэ снлдьан баран
врач олорчу дорубай диэн

түмүк онордобуна учуоттан
уһулабыт. Снл аайы нэһили-
эннэни бүтүүнүн диспан-
серизациялааһын диэн
ыытыллыахтаах, ол аата хас
биридин тэрилтэ үлэһиттэрэ
график быһытынан анал
көрүүнү аһыйахтаахтар.
Быйыл бэйэбит дьоммутут-
тан — киин балыыһаттан
сабалаатыбыт, онуоха
үлэһиттэр өйдөөн-өйөөн,
болдьоммут чыһылаларга,
үгүстүк ыныртарбакка, кэ-
лэн туту көрдөрөн испэттэ-
рэ хомолтолоох, дынгэр, бу
барыта кинилэр бэйэлэрин
тустарыгар ыытыллар. Он-
тон салгыи эмиз график
быһытынан атын тэрилтэ-
лэри ыныртыахпыт, — диэн
кэпсир Дария Николаевна.

Ити — кабинет үлэтин
сөрбөтө эрэ, итини таһынан
араас ыарыылары, чуолан
сыстыганнаах, венеричес-
кэй, кутталлаах ыарыылары
утары сэрэтэр, снрдатар,
ыарыыны бопсор үлэлэр
ыытыллар. Ол курдук,
тустаах министерствоттан
ыйытылар-кэрдилэр кэл-
лэхтэринэ, онно олобуран,
сөп түбэһиннэрэн снллаабы
үлэ былаана оҥһуулар.
Манна ханнык дьаһал хай-
дах быһыылаахтык ыытыл-
лыахтаага ыйдарынан ты-

рыллар. Маньаха бу
дьаһаллар көдүүстэрин
үрдэтэр, сэрэтэр, снрдатар
үлэ нэһилиэнэ бары
аранатын кабарын туһугар
олохтоох, участковай ба-
лыыһалар, кабинеттар, от-
делениелар, оскуола,
уһууаан иһинээри пууннар
врачтара, фельдшердэрэ,
снэстэрэлэрэ күүскэ үлэ-
лэһэллэр. Холубура,
уһууаан саастаах оҕолорго
улахан болдьомто уурул-
лар: этн-хааны эрчэйэр гим-
настикалары, ооньчуулары,
чэбдигирдин уроктарын
тэрийи, астарын арааһын,
теһе витамини күннэ сиил-
лэрин хонтуруоллааһын, тус
бэйэни көрүнэ снлдьыыга,
дорубуйаны харыстыныыга
бэснэдэлэри, лекциялары
ааһыы. Оттон оскуолаларга
хас биридин кылаас аайы
санитарнай постар талыл-
лан үлэһинилэр. Кинилэр
эмиз оҕо тутта-халта, танна
снлдьарыттан сабалаан чэб-
дигирдэр, дорубуйаны тут-
сарар дьаһалларга тиниэ
болдьомтолорун уураллар.

Участковай врачтар, фель-
дшердэр физкультура учу-
талларын кытта кыттыгас
тэрэһиннэрэн оскуола-
ларга чэбдигирдэр сүүрүү,
дорубуйа күннэ былаан-

наахтык ыытыллар. Ити-
ни таһынан төрөппүттэргэ
чөл олох, араас ыарыылар,
олортон хайдах сэрэнэр,
бопсуу үлэлэрин тустары-
нан лекциялары, бэснэдэлэ-
ри ааһаллар, аһаҕас кэпсэ-
тиклэри тэрийэллэр, истиэ-
нэлэргэ санбуолетениэри
онорон ыйатыллар.

Улуус киинигэр хас би-
ридин медицинскэй үлэһик-
кэ биридин тэрилтэ
снһыарыллыбыта. Кинилэр
тустаах тэрилтэлэринэн
снлдьан араас лекциялары,
бэснэдэлэри ааһаллар,
түнэтиллэр консультация
матырыаалларынан снр-
датар үлэлэри ыыталлар.
Хас тэрилтэ бэйэтин иһигэр
дорубуйа бөлөбүн талыах-
таах уонна бу кабинеты кыт-
та ыкса снбэстээхтик үлэ-
лэһиэхтээх. Тэрилтэлэртэн
ордук ылысалаахтык
"Күннэй" КП, пенсионнай
управление уонна расче-
най-кассовый киин үлэһини-
лэрин бэлиэтиэххэ сөп.

Кабинет олохтоох те-
лестудия нөҕүө нэһили-
эннэбэ олус туһалаах биз-
ринлэри таһаарар. Оттон
дыһэбэ олорор, хайа да тэ-
рилтэбэ үлэлээбэт дьонтон,
кырдыаҕастартан участко-
вай снэстэрэлэр днэлэри-

нэн кэрийэ снлдьан анализ
хомуйаллар.

— Бу күһүн ыытыллыбыт
дорубуйа нэдиэлэтигэр
ычнат управлениетин кытта
сөһиһөн итэбэл телефонун
үлэлэтэ снлдьыбытыт
Онуоха консультация-
лаһыан бадалаахтар снл ба-
лай да элбэхтэрэ көстүбүтэ.
Ол эрээри манна бэйэбит
өттүбүтүттэн тэрэһинэ кы-
аллыбатабын бэлиэтиэххэ
наада. Олорчу анаан үлэһи-
ир, туспа телефоннаах, ка-
бинеттаах штат көрүлүннэр
түмүктэрдээх буолуо эбит.
Чөл олобу пропаганда-
лааһынна, арыгыны, та-
багы, наркотигы, СПИДИ
утары араас дьаһаллары
ыытарбытыгар улахан
өйөбүл "Знание" общество
улуустаабы тэрилтэтэ уонна
ычнат управлениета
онороллор, кинилэри кытта
салгыи снбэстэһэн үлэһи-
ир бадалаахпыт, — диэн Да-
рия Николаевна үлэлэрин-
хамнастарын туһунан кэпсэ-
этин түмүктүүр.

Ити курдук эппэтинис-
тээх, уустук үлэлээх дьон
күннэтэ биһиги дорубуй-
абыт туһугар түбүгүрэллэр,
сүүрэллэр-көтөллөр.

С.БОРИСОВА.

Амма орто оскуолатын 70 сылыгар

БИИР ОСКУОЛАТТАН — АХСЫА

Кырдыаҕас педагог
Фомин Матвей Дмитрие-
вич 1931 с. төрүттээбит
(аспыт) Амма орто оскуо-
лата 70 сааһын бэлиэтээ-
тэ. Мин бу оскуолаба
1951—1952 сс. үөрэх
дылыгар аан маннай
учуутал диэн ааттанан
үлэлээбит үтүө
өйөбүлбүнэн салайта-
ран биир түгэни ахтан
ааһааһын бабарабын.

Аба дойду сэриитин
снлларыгар оройуонна
үгүс оскуолалар сабыл-
лыбытара, сорох урукку
сэттэ кылаастаахтар на-
чальнай оскуола буолбут-
тара. Ити сэрии, хоту
көһөрүү содула этэ. Ол
да буоллар, Амма сэттэ
кылаастаах оскуола
(ситэтэ суох орто оскуола
диэн ааттанара) тининэчи
үлэлээн олорбута.

1943 с. сайын от-бур-
дук өлгөмнүк үүнэн, өң-
дьыл эргийэн, күһүнүгэр
колхозтар көлөһүн
күннэригэр дохуот үлэс-
тэр буолбуттара. Аччык-
ааһын, хоргуйуу тохтоо-
бута. Снл ахсын буола-
рын курдук, Чурапчы-
таабы педучилищеба
үөрэххэ киирээри күһүн
оҕо бөбө мустар. Ончо-
лорго билигин курдук
талбыт үөрэх суоҕа, хайа
уонна Дьоккуускайга ба-
ран үөрэнэр үп-ас да
өттүнэн кыайтарбат кэмэ
этэ. Дьэ, ол да чугастыы
училищеба киирэ са-
тааһын буолара.

Онно иэки эһил-тэһил

унуохтаах, быраатты-
лар буолалларын киһи
көрөөт да эндэллээкэ бил-
лэр уолаттарым, уопсай
дыһэбэ олохторун булу-
охтарыгар диэри биһэххэ
кэлэн түспүттэрэ. Олор
Иван уонна Степан Ва-
сильевтар эбиттэр. Аны
бу оҕолору кытта 1943 с.
сааһыгар Амма оскуола-
тын бүтэрбит 6 оҕо бары
сүрдээх кытаанах кириин
экзаменнары ааһан I ку-
рска ылылларлар. Ахсын
тутуспутунан үс снл үөрэ-
нэн (оччолорго педучили-
ще үс снллаах этэ) 1946
снллаахха үөрэхтэрин
бүтэрэн учуутал дипло-
мун ылан республика
араас оройуоннарынан
үөрэ-көтө үлэһин тарба-
сытара. Кинилэр кимнэ-
эхтэрин билиһиннэ-
риэбин:

Васильев Иван Петро-
вич — советскай-партий-
най үлэһит. Үлэбэ туйгу-
нун иһин медаллаах, "Чу-
рапчы биллиилээх дьонно"
диэн кинигэ авторэ.

Васильев Степан Пет-
рович — ССРС уонна Рос-
сийскай Федерация
үөрэбириитин туйгуна,
Үлэ Кыһыл Знамята ор-
ден кавалера.

Константинова (Ада-
мова) Надежда Алексее-
вна — омул тылын учуута-
ла, уһун кэмтэ Дьоккуус-
кайдаабы педучилищеба
үлэлээбитэ, Үлэ Кыһыл
Знамята орденнаах.

Неустроев Иннокен-
тий Дмитриевич — РФ

үөрэбириитин туйгуна,
тыыл, үлэ, партия ветера-
на.

Попов Николай Нико-
лаевич — СР үтүөлээх
учуутала. Кэлин Дьоккуус-
кай куорат оскуолалары-
гар үлэлээбитэ.

Попов Петр Егорович
— үйэтин тухары биир
сиргэ — Мындаааһыга
детдом завуһунан, оскуо-
ла директорунан, за-
вуһунан, тэрийэччитинэн
үлэлээбитэ.

Кожуров Николай
Гаврильевич — РОНО ин-
спекторынан, Мын-
даааһыга Ленин аатынан
колхозка председатели-
нэн үлэлээн испитэ.
Үөрэбэр үчүгэй, улахан
тэрийэр дьобурдаах, хо-
мовой тыллаах-өстөөх,
киһи тахсар киһитэ дору-
буйатынан олохтон эдэр
сааһыгар туораабыта.

Пермяков Кирилл Ки-
риллович — Саха Респу-
бликатын үөрэбириитин
үтүөлээх үлэһитэ, улуус-
таабы норуот педагогика-
тын ассоциациятын сэби-
этин председателэ.

Дьэ, итинник биир ос-
куолаттан 8 оҕо тэһинэн
студент буолбута педучи-
лище историятыгар баара
эбитэ дуу? Саарбахтыы-
бын.

Мань этэн эрдэхтэрэ
"Школа слава не чис-
лом, а славою своих во-
спитанников!" диэн.

Э.КУЗЬМИН,
педагогическай үлэ
ветерана.

Улуустутугар
баһаарынай быраабыла-
лары тутуспаттан,
кэһиниттэн баһаардар
тахса тураллар. Ол кур-
дук, быйылгы тобус ый
түмүгүнэн 11 баһаар
түбэлтэтэ табыста.

Чурапчы сэлээннэ-
этигэр тохсунньу 1
күнүгэр электроприборы
сыһа туттууттан 12
квартиралаах уопсай
дыһэ, ити ый 4 күнүгэр
оһох турбатын сыһа
олордууттан "Аартык"
ХЗО котельнайа, олунньу
25 күнүгэр электроприбо-
ры сыһа туттууттан
"Улыбка" уһууаан праче-
найа уокка былдьанны-
лар.

Кулун тутар 4 күнүгэр
Алабар орто оскуола-
та, муус устар 6 күнүгэр Ары-
ылаах нэһилиэгэр ыал
ампаара, ыам ыйын 1
күнүгэр Болтоноҕо элек-
тролиния проводыттан
АТС, Чурапчы сэлээннэ-
этигэр ыам ыйын 7
күнүгэр массыына про-
водтара замыканиелаан
лесхоз гараһа, бэс ыйын
24 күнүгэр Строительнай
уулуссаба чааһынай
дыһэ, Советскай уулус-
саба хаһаайын табахтан
сэрэбэ суох буолууттан
дыһэтэ, от ыйын 26
күнүгэр Маарыкчаан-
наабы потребобщество
КамАЗ массыыната от
тиэйэн иһэн электроли-
нияны таарыйытыттан
умайдылар.

Мырыла бөһүөлэгэр
балабан ыйын 23 күнүгэр
саастарын туола илик
оҕолор бензин уораары
чааһынай гараһы уматты-
лар. Ол түмүгэр массыы-
на, мотоциклар, мотоб-
лок, уу мотуора уокка
былдьаннылар.

Оттук сезона сабала-
нан республикага элбэх
сирдэргэ котельнайдар
умайдылар. Онон снба-
эстээн Правительство
таһварыт уурааҕар

БАҔААРТАН
СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУУНУ
КЫРАТЫК ДА УМУМУОХХА

олосуран, билигин улуус-
ка котельнайдары бэрэ-
бизиркэлээһин сабалана.
Онуоха котельнайдар ис-
тас өттүлэринэн штука-
тур каланыылар а
мөлтөбө, электрообору-
дованиелара капиталы-
най өрөмүөнү барбатта-
ра, баһаары умурдуорга
туттулар инвентарнай
итэбэстэрэ, убаҕас отту-
гунан оттуллар котель-
найдарга пена саппааһа,
ону онорор генератор-
дар суохтара, бу манньк
котельнайдар ис, тас
өттүлэригэр оттук тохтуу-
та аһыйаа суоҕа бэлиэ-
тэнэллэр. Ити биллэр объ-
ектар баһаарынай турук-
тара эмиз мөлтөх.

Улахан объектарга, ол
иһигэр оҕо, үөрэх тэрил-
тэлэригэр, балыыһалар-
га, культура тэрилтэлэ-
ригэр, уо.д.а. уот бары-
тын умурдуорга баста-
кынан туттулар инвен-
тардары толору баар
онорон баһаарынай мун-
нуктарга туруоруу булгуч-
чулаах, баһаар тахсар
түбэлтэтигэр эвакуаци-
оннай былаан-схема ки-
рэр аан аттыгар ыйаны-
ахтаах.

Манньк баһаарынай
ирдэбиллэри тутуһуоха:
— өмкөсүтэ тэстэн
убаҕас оттук халыйан
тахсыбатын туһугар
төгүрүччү үрдэтин баар
буолуохтаах;

— котельнайдар истэ-
рэ жаростойкай кабели-
нан тардыллыбыт буолу-
охтаах;

— объектарга аварий-
най снрдатыы киллэрилли-
эхтээх;

— тэстэр кырааннар
уларытыллыахтаахтар;

— оттук аҕалыт бен-
зовозтар снрдык кэмнэ
сүөкэниэхтээхтэр;

— уот турар түгэнигэр
пеннэй өһөтүшителиэр
туттуллуохтаахтар;

— маһынан, чоһунан
оттуллар оһохтор хайыта
барыта, аһаҕаа суох
буолуохтаахтар;

— көчөгөрдөр, опера-
тордар оттуллан турар
котеллары көрүүтэ-исти-
итэ суох хаалларыа суох-
таахтар;

— гаражтарга, онорон
таһаарар тэрилтэлэргэ,
уопсай дыһэлэргэ, дьон
элбэхтик снлдьар дыһэ-
лэригэр тимир оһоһу тут-
туу кытаанахтык бөбүл-
лар;

— сыбааркалыыр үлэ-
лэргэ көнүл ылыллыахта-
ах;

— дьон элбэхтик
снлдьар тэрилтэлэригэр,
сыаналаах мал-сал баар,
атылланар сирдэригэр
хайаан да баһаарынай
сигнализация баар буо-
лара ирдэнэр.

Баһаартан сэрэхтээх
буолууга атын да ирдэ-
биллар элбэхтэр. Олору
тутуһууга бука бары
кыһаныабын.

Л.ЖИРКОВА,
Чурапчытаабы уот-
тан быһыыыр этэрээт
инженерэ.

Иһирэх тылынан

КҮН-ЫЙ БУОЛБУТ БАР ДЬОММОР!

Кини олоҕо остуол нэуурун курдук көнө буолбат, араас эринирдээх-мускуурдаах эбит. Мин Чуралчыга кийикт буолан сүктэн кэлбитки отут снл буолла. 1984 сыллаахха аҕабыт олоҕо түбэһэн олохтон тусораабыта. Бастаан Хайахсына олорон баран, кини дойдутугар Дирингэ кэлэн олохсуйбулут, аймактарбыт көмөлөрүнэн динэ - уот тарынэн, тыа ыалын сиэринэн сүөһүлэнэн - астанан испипит кыра уолбунуун Петятын...

Онтон-быйыл саас бэйэм инсуллаан охтон хаалбытым, Петим баар буолан

көрөн - истэн ыарыылаан, Дьоккуускайтан улахан уолум Сергей кэлэн иккүнэн көмөлөөн атаһыгар туруорбуттара. Урукку өттүгэр "кыһым суох" динэ мугатыйар этим да, уол оҕо да иһитин көрөр - истэр эбит динэ үөрэ санаабытым.

Ол бэйгэ Петя бараксан быйыл сайын көмөлөөлөөхтүк олохтон туораан, олус ыарахан балаһыанньага түбэһэн, эрийнэнэрбинэн тэлэн олоробун. Бэйэм Чуралчы улуунугар Хайахсытынан, Дирингэнэн уфуйдак итээччигинэн 29 снл үлэлэн пенсияга тахсыбытым. Олус үчүгэй кол-

лективтарга үлэлэн, үтө дьону кытары алтынан кэлбиппиттэн үөрэ саныбын, кинэн туттабын. Кэргэним эрдэ өлөн, агардас хаалан баран, "ойуурдаах куобах октубат" динэ өс хоһооно этэринин, үтө добооттордоох, аймах - билэ дьоннордоох буолан тулуһан, олох үтүөтүгэр тардыһан олорон кэллэбит. Биллэххэ үтүөнү өйөөбүт, бары өттүнэн оһообут үтө - мааны дьоннорбор, аҕабыт добоотторугар: Хайахсыт олохтоохторугар П.Ф.Митин, В.Г.Прудецкий, А.А.Лукин динэ кэргэттэригэр, дьуөгэлэрбэр О.М.Кузьминага, М.Г.Митинага, Дирингэн

аҕабыт биһиги иитиллибит балтыгар Лидия, кини кэргэнигэр М.Р.Сысольтиннарга, оҕолорум убайдарыгар П.М.Сысольтинна, аҕабыт биһиги үөрэммит добоотторугар Е.А., Н.Н.Новгородовтарга, Л.И.Ивановага, добоотторбор М.Л.Тарабукинага, Л.И.Федоровага, М.Г.Румянцовага, А.Г.Ивановага, ыкса малларбытыгар К.Д.Эверстовтарга, Р.М.Мартыновтарга, үлэлээбит коллективтарбар, Чуралчытан А.И., С.С.Егоровтарга, эдэр саастыттан эн - мин дэһэн добоотторбор дьоммор В.Н., И.К.Иустиновтарга, В.К., М.Д.Ефремовтарга, Чакырган аҕабытын кытары СГУга биһиги үөрэммит добоотторугар Е.А.Флегонтовка, П.К.Еремеевкэ уо.д.а. махталым мунура суох. Уруккуттан да астмалаах буолан

куруук эмтэнэр этим, онон Диринг участковой балыһатын уонна Чуралчытаагы кини балыһа терапевтической отделениятын бары үлэһиттэригэр кылаабынай врачтар А.П.Илларионованан уонна Г.Э.Кузьминынан сирэйдээн үрүк халааттаах аанньалларбытыгар махталбын этэбин. Саас оҕом төбөтүн сүгэнэн хайа охсубуттарын эмэ кинилэр сыралаах үлэлэринэн, ахсаабат кыһамныларынан киһи-хара онорбуттара.

Оҕом күн сириттэн сүппүт ыарахан күннэригэр кини биһиги үөрэммит, биһиги үөскээбит добооттор Костя Федоров, Дима Васильев, Вася Иванов, Володя Кузьмин, Илья Придзников уо.д.а. күүс - көмө буолбуттарыгар ийилим истин махталбын аныбыым.

Оҕолорум барахсаттар, кытаатын этэннэ сылдыын, эһиги олоххут сырдык үтө буолуохтун.

Айыы саналаах бар дьонум! Эһиги үчүгэй сыһыангытынан арааччыланан күн бүгүнүгэр дьэри олоробун, өссө да инникитин улахан уолум - соботох эрэлим, кийикит уонна сиэним тустарыгар олоххо тардыһар сырдык ыраалааһын. Бары мингин тулалаабыт үтө-мааны дьонум үтө санаалара сөбүрүбэтин, тус олохторо ситиһиллэх, дьоллоох буолуохтун, хаһан да эһиги үтөбүтүн умнуом суоҕа!

Антонина Назаровна
КУЗЬМИНА,
интэр-үөртэр үлэ
ветерана.

Диринг бөһ.

ОҕОЛОРБУТ АЙЫМНЫЛАРА

МИН ЭБЭМ

Мин эбэбин Мария Прокопьевна Собакинаны олус күүскэ таптыбын уонна кининэн кинэн туттабын. Кини оскуолага өр сылларга учууталлаабыта. Билигин эбэбит, төһө да бочуоттаах сынньаланга олордор, үлэлиир, биһиги көмөлөөһөр, сүбэ-ама буолар. Үөрэхтэр кыһанаммын оскуолабын туйгунук бүтэрим. Улааттахпына бухгалтер буолар баалаахпын. Эбэбин ааспыт учууталлар уонна ийэлэр күннэринэн эбэрдэлибин, киниэхэ уфун үйэни баарабын.

Маша СТРУЧКОВА,

Дирин орто агро-оскуолатын
III "а" кылааһын үөрэнээччигэ.

Мугудайдаагы Ивановтар "Баба санаа"

авторской оскуоаларын үөрэнээччилэрэ суруйаллар

Күһүннү тыа уу-чуму,
Тула оттом сып-сырдык,
Дөрүн-дөрүн көтөр

хаһылыбыр,
Сыгынах анныгар куобах
кирийэр.

Миша СИВЦЕВ,
VII "б" кылаас.

Көмүс күһүн тийэн кэллэ,
Үөрэх дьыла сааланна,
Оскуолабыт күһүн айы
Оҕо санатынча туолла.

Сайын устата сынньанан,
Сүүрэн-көтөн, сөгүөлээн,

Сир аһын хото хомуйан,
Күүс-уох мунньуан
кэллэбит.

Аны үөрэх дьомо буолан
Үгүлү, элбэби биллэхпит,
Сыл айы улаатан иһэхпит,
Үтө дьон буола үүнүөхпүт.

Марина ПОПОВА,
V кылаас.

Күһүннү тыа уу-чуму,
Тула оттом сып-сырдык,
Дөрүн-дөрүн көтөр

Күһүмүрдэс күннээх, көй
чычылаах ырыалаах самаан
сайыммыт ааһа охсон үгүс
үтө кэһиллээх көмүс
күһүмүт тийэн кэллэ.

Оҕолор сайын ким от от-
тоһон, ким ынах ыһан,
оһуруот көрсөн, сир аһанан
сынньаланнарын туһалаах-
тык атааран, сана күүс-сэниэ
эбинэн үөрэх дьылын
сабалаатылар.

Соторутаабыта биһиги
оскуолабытыгар сайынны
сынньаланга ананмыт
дьоро кизэ буолан ааста.
"Урожай-2001" быыстала-
конкурс иһинэн "Мой чемпи-
он", "Кунсткамера", "Экзоти-
ка в село" динэ айылҕа маты-
рыйаалларыттан компози-
цияга уонна да атын
көрүҥнэргэ күрэхтэһиллэр
аһытылынылар. Ол курдук,

КУҢУННУ
ДЬОРО КИЭНЭ

кылаастарынан "Саһарбыт
сэбирдэх тобуна" уруһуйга,
хаһыат таһаарытыгар,
күһүннү дьуһуйууга конкур-
стар буоллулар.

"Мой чемпион" биһиги
саамай улахан хаппыстаны
үүннэрэн Наташа Собакина
(VII "б"), "Сэдэх үүнээйи" би-
риһии дикти патиссонун
ийин Игорь Васильев (VII
"а"), "Неизвестная планета"
ааты дикти композицияны
оһорон Егор Федоров (VII
"б") ыллылар. Оттон хоһоон
конкурсугар мин "Күһүн" ди-
эн суруйууһунан бастагы ми-
эстэбэ таарым.

Быысталабыт аһа-үөлэ
дэлэйэ, эгэлгэтэ ылдыытта-

тутуурдаах,
Көмүс өгнөөх кыраасканы
Тобо тутан кэбистэ.

Үрүчкэ уутун курдук
дэһикир,
Ыл-ыраас салгынаах,
Сүүрүк ат курдук түргэн,
Кып-кылгас күннэрдээх.

Огон, далүпүн сытынан
Ойуур иһин толордо,
Эһиги эгэлгэ тэллэйи
Сиргэ тэлгэтэн кэбистэ.

Настя ДАНИЛОВА,
V кылаас.

ры олус сөхтөрдө.

Бизээр кэмизер сайын ус-
тата алта лаабырынан сын-
аммыт оҕолор кэлсээннэрин,
эбэрдэлэрин иһиттибит.
Үүнээйигэ, оһуруот аһыгар
сыһыаннаах "Умники и умни-
цы" оонньуу бытылына. Он-
но VI кылаас үөрэнээччигэ
Ганя Новгородов бастаата.
Быыстала түмүгүнэн дьизэр
олорон үөрэнэр Илья Варла-
мов "Краски лета" динэ гер-
барийынан үлэтэ, Ньюргуйаа-
на Пермьякова "Дары лета"
наторморта үрдүктүк сына-
ланньылар. Итинник оҕолор
бары араас күрэхтэһиллэргэ
кыттан олус интэриһинэй,
умнуллубат кизэни атаар-
дыбыт.

Настя ДАНИЛОВА.

ПОЛОЖЕНИЕ ФЕСТИВАЛЯ
"КВН-2001"

Цель:

- активизация деятельности молодежных объединений;
- поиск новых форм организации досуга молодежи;
- пропаганда экономической самостоятельности молодежи;

— пропаганда здорового образа жизни;

— развитие дружеских связей молодежи наслегов.

Организаторы: улусное управление молодежи, Чуралчин-

ский народный театр им. П. М. Решетникова.

Время проведения: 10 ноября 2001 года.

Участники: молодежные объединения наслегов, учебных заведений, предприятий и организаций. Требования к участникам: в команде более 5 человек от 14 до 35 лет. Команды должны иметь свою форму, атрибутику, название.

Условия участия: письменная заявка в адрес управления молодежи.

Содержание конкурсов:

1. Визитка — 5 мин. Шуточное ознакомление своего наслег, учебного заведения, предприятия. "Мы из...!"
2. Музыкальное представление — 5 мин. Музыкально-хореографическое выступление на тему: "Как мы провели время".
3. Домашнее задание — 10 мин. Шуточное остроумное выступление на тему: "Мир, труд и майское настроение" (Восхваление человека труда, оптимизма в жизни, патриотизма, доброты, пропаганда ЗОЖ, политической активности молодежи, семейных и культурных ценностей. Критика и сатира тунеядства, вредных привычек, безответственного отношения к жизни, эгоизма, ленинизма, алкоголизма и инфантильности среди молодежи).
4. Разминка — ответы на вопросы, 3 вопроса. (Первые слова вопроса даются на игре).
5. Конкурс капитанов — 3 мин. Веселое выступление на тему: "Я сын (дочь) своей родины!" (монолог, восхваляющий патриотизм, любовь к родине, ответственность каждого в судьбе страны, общественную и политическую активность молодежи).
6. Заключительное выступление — 5 мин. Тема: "Мы — поколение XXI века, будущее в наших руках!" (Музыкально-остроумное выступление, призывающее молодежь к общественно-политической активности, саморазвитию, ответственности за будущее республики и народа).

Награждение: За I, II, III места и отдельные игроки награждаются Дипломами и ценными призами. Выступления могут быть в якутском, русском языках или в смешанном виде. Жюри оценивает оригинальность, положительную пропагандистскую идею, здоровое чувство юмора, вокальные и хореографические качества, костюмы, музыкальное и сценическое оформление, актуальность идей, остроумие, находчивость и эрудицию.

За справками обращаться тел. 41-130.

Управление молодежи.

РСФСР уонна САСР народнай артистари
П.М.Решетников аатынан
Чуралчытаагы народнай театр
Алтынны 12 күнүгэр Киэһэ 19-чэс 30 мүн.

"КУҢУННУ АХТЫЛҔАН"
ырыа, үгүсү аһыттах кизэһитигэр
ыһтырабыт!

Биллэт сыаната — 25 солк.

12, 13 октябрь

Дискотека «VEWZ» представляет
ПОЛЮС DISCO

Начало: 21 часов Цена билета — 20 рублей

АҔАМЧЫЛАР
ИСТИЛЭРИГЭР!

"Сага олох" хаһыаты
суруттарбакка
саабыттар редакция
кэлэн быйылы
сэһимы, ахсыны
кылаарга
суруттарыахсытын сөп.
Сыаната бу икки ыйга —
64 солк.
"Сага олох" РИХ.

БИЛЛЭРИИ

Чуралчы, Мэнэ-Ханалас
улуустарын кыраныскалар-
ыгар баар "Алгыс" кафеда
суһаллык повардар, сле-
сарь уонна көчөгөр наада-
лар. Кэргэниилэр кэлэ-
хтэрин эмиз сөп. Үлэ
төлөбүр — кэпсэтинэн.

АТЫЛЫБЫТ

1997 снл ахсыны
ыйдаабы, 60 тыһ. км барбыт,
үчүгэй туруктаах, сүүр
сылдыар УАЗ-3909
автомашинаны. Сыаната — 75
тыһ. солк.
ГАЗ-53 автомашина икки
көлүөтүн.
Билсэр тел. 42-399.

Үчүгэй туруктаах,
мотуора капиталнай
ерөмүөнү барбыт УАЗ-31514
автомашинаны. Үс фазалаах
станогу. Тел. 42-375.
Сүүр снлдыар, үчүгэй
туруктаах ВАЗ-21-06
автомашинаны. Тел. 25-366.

Ыана снлдыар оҕолоох
ынады. Үлэ чааһын кэһиттэн
42-277 тел. билсиг.

АТЫЛАНАБЫТ

2,5 см халыһаах 1,5
кубометр обрезной бэс, 2
кубометр обрезной тиит
капталыһынары. Үлэ чааһын
кэмизер 42-145, үлэ
кэһиттэн 41-999 теле-
фоннарга билсиг.

Чуралчы сэлэһнэһэтин I, II
кварталларыгар итигэр
системалаах квартираны,
билсэр тел. 42-123.

КУОРТАМНЫБЫТ

Чуралчы сэл. Догордуу-
рап уул. 8 №-гэр оһурун
оттулар чааһынай дьизини.
Телебүр — кэпсэтинэн. 42-
326 тел. билсиг.

Редактор ПОПОВ Г.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чуралчы сэл.
Карл Маркс уул. 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРБЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: sannaoloh@mail.sakha.ru

Хаһыаты тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительства,
Улуус дьаһалтата, Редакция. Хаһыат сахалым тылынан
оптуорунуууска, чэппизерга, субуотага таһар.
Хаһыат индекса: 54907

"Сага олох" редакционнай-издательскай холбоһук. Оффетнай бачаат.
Сакааһын №-ро 119. Тираж 1703. 10.10.2001 с. бачаарка барыллыа.

Автор суругар этилээр санаа редакция
позициятыгар мэдэһи сөп түбөһөр
буолбатах. Сурукка ыйылаар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эппизтиһэни
автор тус байата сүгөр.